

„ el qual para ello imploro, pido condene al
„ dicho reo à que me buelva, dè, y restituya
„ el dicho Caballo, que por redimir la veja-
„ cion de la dicha prision le di, ò cien ducados
„ por el, que à su justa, y comun esti-
„ macion valia, con mas los daños, costas,
„ è intereses, que de la dicha prision se me
„ siguieron, que estimo en docientos ducados,

dos, salvo en todo la judicial tassacion de
„ Vmd. sobre que pido justicia, y el oficio de
„ Vmd. imploro, y las costas protestoy juro, à
„ Dios, y à esta X que esta acusacion, y de-
„ manda no pongo de malicia, &c.

De esta acusacion se manda dar traslado,
y se procede en via ordinaria, como arriba dixi-
mos. Et hæc sufficiant pro tyronum instructione,

FINIS HUIUS PRIMI TOMI.

SECUNDUS TOMUS,
DE FORMA, ET MODO PROCEDENDI
in Foro Ecclesiastico circa causas ibi pertractandas.

EX PROE MIO SUMMARI A.

1. Spiritualis potestas à seculari non per-
turbatur, sed fovetur, & è contra,
alteraque ab altera est distincta.

2. In subsidium Judex Ecclesiasticus, qui
propriis viribus suam sententiam exequi non
potest, Secularibus utitur, hucque Ecclesiasti-
ca potestati auxilium prebent, & num. 4.

3. Prædictum jus in Delegato servandum Ju-
dice.

5. Ecclesiasticus Judex potest Secularem ad
sibi exhibendum auxilium compellere; at, ut
ipse præstet, non compellitur à Seculari Judice,
sed eo postulante à Superiore suo.

6. An stetur processui à Seculari Judice fac-
to, quando reus ad Ecclesiasticum remittitur:
& quid in praxi servetur.

7. Secularis Judex ab Ecclesiastico invocatus,
tanquam merus Executor auxilium præstare,
absque eo quod de causa justitia cognoscat,
tenetur; secus quando ipse invocatur, etiam
num. 6.

8. Quæ dicta sunt, non procedunt in causis
criminalibus, quarum cognitio est mixti fori:
quia tunc Secularis Judex poterit de novo cog-
noscere, cum sit suus subditus.

9. Si Judex Ecclesiasticus vult exequi suam
sententiam, & simpliciter implorat à Seculari,
ut suam Familiam sibi concedat, tunc Sa-

cularis non potest cognoscere, sed tantum suam
Familiam debet accommodare.

10. In criminibus, quorum cognitio non per-
tinet ad Secularem, sed tantum ad Ecclesiasti-
cum Judicem, si ab eo imploreter brachium secula-
re, non debet se intrromittere Judex Secularis
in cognitione hujusmodi criminum, sed, nullo alio
quæsito, sententiam Ecclesiastici exequi tenetur.

PROE M I U M.

1. U M spiritualis, secula-
risque potestates usque
adeo sint distinctæ, ut
non debeant adinvicem
se impedire, nec per-
turbare: (a) quinimò
prædictæ potestates de-
bent se adinvicem coad-
juvare: (b) 2. quod tamen auxilium & favor
ab utraque potestate in subsidium præstatur.

(c) Quo fit, quod postquam Judex Ecclesiasti-
ticus adversus Clericos, vel Laicos suis censu-
ris usus fuerit, neque earum virtute potuerit
suam sententiam exequi, nec justitiam minist-
ratur, requirere poterit Judicem Secularem,
ut ipse, captis rebus, & persona rei, senten-
tiam Ecclesiastici Judicis exequatur. (d) 3. Idem-
que

(a) Ut probat text. in cap. Cum ad verum, cap. Duo sunt,
cap. Si Imperator 96. Dist. 82. in cap. Causam que Il. qui filii
sunt legit, & in cap. Novit. de Judic. & in leg. 4. & 5. tit. 3.
lib. 1. Recop. & leg. 3. tit. 1. lib. 4. Recop. & in Ordin. Lu-
sitano, lib. 1. tit. 44. §. E. sejan. advocator.
(b) Ut prædicta jura probant, & firmat gloss. in cap. 1.
verb. Publicum, de offic. Ordin. & gloss. in cap. 2. de Malef.
verb. Potestatem, & docent Panorm. in dict. cap. Novit. Vi-

lladieg. in Tract. de Heret. prav. quest. 19. col. fin. vers.
Ex quo poteris, & Covarr. in Pract. Quest. cap. 10. n. 1.
(c) Secundum Oldrad. in cons. 89. n. 5.
(d) Ut expressè probat text. junct. gloss. verb. Publicum, in
cap. 1. de Offic. Ordin. per quem textata tenent ibi Panorm.
& Alciat. probatur etiam in cap. Possulisti, de Homi. &
in cap. 2. de Malef. & in leg. Episcopalem, Cod. de Episcop.
Aud. & in cap. Ut officium, §. Compensandi, de Heret. lib. 6.

que juris observandum erit in Judice Delegato. (e)

4. Similiter è diverso, Sæcularis Judex invocare poterit auxilium Ecclesiastici, pro sua sententia exequenda adversus eos, in quos coercionem non habet. (f) 5. Qua in re illud discrimen erit observandum, quod Judex Ecclesiasticus suis censuris, & poenis spiritualibus compellere poterit Sæcularem Judicem ad sibi exhibendum auxilium, (g) at verò Sæcularis non poterit Ecclesiasticum compellere; sed adire debbit ejus Superiorem; ab eoque petere, ut Judicem Ecclesiasticum Inferiorem cogat, ad præstandum sibi auxilium pro suæ sententiæ executione. (h) 6. Erit & aliud discrimen observandum, nempe, quod quando Sæcularis Judex remittit aliquem reum ad Judicem Ecclesiasticum, vel invocat ejus auxilium pro executione suæ sententiæ, ut in exemplo posito per Alciatum, (i) Ecclesiasticus Judex non tenebitur stare processui factò coram Sæculari; sed de novo debebit cognoscere. (j) In praxi tamen observatur, quòd processus iustus coram Sæculari extrahitur à protocollo Tabellionis Sæcularis; & coram Ecclesiastico producitur ad ejus instructionem in causa: quòd ita faciendum esse consultat omnibus Judicibus Ecclesiasticis Bern. Diaz. (k)

7. Ceterum, quando Judex Ecclesiasticus invocat brachium sæculare pro executione suæ sententiæ in causis civilibus, Sæcularis Judex, alio non requisito, tenetur auxilium exhibere, & sententiam Ecclesiastici exequi, absque eo quòd de ejus iustitia cognoscat; competit tamen sibi illa cognitio, quæ mero Executori datur: (l) ita resolvit Joann. de Imola, (m) & sequitur Aegid. Bofius (n) resolvens, condemnatum saltem citandum esse per Judicem Sæcularem ad videndum, an aliqua exceptio sibi competat ad impediendam, vel moderandam executionem. 8. At verò in causis crimi-

(e) Arg. text. in cap. *Dilectio*, de *Seni. excom.* in 6. per quem, & alia iura ita tenent Specul. in tit. de Jud. Deleg. §. Sequitur, n. 6. Innoc. Joan. Andræas, Panorm. n. 8. & Fel. n. 2. in cap. *Significasti*, de *Offic. Deleg.* & latè Navar. in cap. *Cum contingat*, remedi. 2. de *Reform.* & Aegid. Bofius in Pract. Crim. tit. de For. comp. n. 92. & Avil. in cap. *Prætorum*, cap. 20. n. 27.

(f) Juxta text. Auth. *Sed hodie*, Cod. ad *Leg. Juliam*, de *Adult.* & facit text. in dict. cap. *Dilectio* in fin. & tradit Soc. in cap. *Cum sit generale*, n. 24. de *For. comp.*

(g) Ut probat text. dict. cap. 11. de *Malef.*

(h) Secundum Innoc. Panorm. & Alciat. n. 26. & n. 123. in dict. cap. 1. de *Offic. Ordin.*

(i) In dict. cap. 1. n. 25. de *Offic. Ordin.*

(j) Secundum communem opinionem DD. ex Dec. in cap. *Et si clerici*, de *Jud.* & Thom. Gramm. in Conf. crim. 42. n. 1. & Vivio in lib. Comm. Opin. verb. *Judex laicus*, & Avil. in cap. *Prætorum*, cap. 20. n. 20.

nalibus, quarum cognitio ad Sæcularem spectare possit, ut in criminibus mixti fori, si auxilium Sæcularis petatur à Judice Ecclesiastico, non tenebitur Sæcularis stare processui factò coram Ecclesiastico, nec præstare eidem auxilium; sed ipse de novo poterit cognoscere, & facere, quod sibi fiat fides de processu, ut cognoscat, & intelligat, an sententia iuste lata fuerit: nam tunc Sæcularis in isto casu judicat, ut in subditum: (o) quòd tamen limitant Panormitanus, & alii DD. (p) quando Judex Ecclesiasticus ipsemet vellet exequi suam sententiam, & poenis Ecclesiasticis punire, & simpliciter imploraret à Sæculari, ut suam Familiam sibi concederet: nam tunc Sæcularis nullo modo poterit cognoscere, cum non dicatur Executor, sed tantum debeat Familiam accommodare.

10. In criminalibus verò merè Ecclesiasticis, quorum cognitio nullatenus pertinet ad Sæcularem, si auxilium brachii Sæcularis ab Ecclesiastico postuletur, Sæcularis non debet se intrumittere in cognitione illius criminis; sed tenetur exequi sententiam Ecclesiastici, nullo alio quæsito: (q) quòd tamen limitat quatuor modis Alciatus, (r) quam resolutionem existimo veram esse, quamvis Bern. Diaz, (s) & Aviles (t) teneant, Sæcularem cognoscere posse in quocumque crimine de iustitia sententiæ Judicis Ecclesiastici ejus auxilium invocantis, præterquam in crimine hæresis: quidquid Didacus Perez, (u) indistinctè dicat, Sæcularem Judicem debere summarie cognoscere de justificatione præcepti Judicis Ecclesiastici, prius quam auxilium eidem exhibeat. Unde cum Jurisdictio Ecclesiastica, & Sæcularis debeant se ad invicem coadjuvare, & in primo Tomo hujus Operis actum sit de forma, & ordine procedendi in Tribunalibus Sæcularibus, opportune in isto secundo Tomo agemus de modo, & praxi procedendi in Ecclesiastico Foro: qui

(k) In Pract. Crim. Canon. cap. 116.
(l) Juxta notata in leg. 1. Cod. de *7ur. & facti. ign.*
(m) In dict. cap. 1. col. pen. & antep.
(n) In Pract. Crim. tit. de For. comp. a. n. 87.
(o) Secundum Panorm. in dict. cap. 1. & Alciat. ibi, num. 119.
(p) de *Offic. Ordin.* per text. in Auth. de *Sanctissim. Episcop.* si *vera crimen*, & resolvit Aegid. Bofius ubi sup. n. 87. & Jul. Clar. lib. 7. Sentent. §. fin. quæst. 96. n. 7. & Bern. Diaz in Pract. Crim. cap. 133.
(q) Secundum Alciat. ubi sup. n. 120.
(r) Secundum comm. opin. DD. ex Alciat. in dict. cap. 1. n. 100. & Aegid. Bofius ubi sup. n. 87. & Jul. Clar. in dict. quæst. 96. n. 7.
(s) Ubi sup. a. n. 103.
(t) Ubi sup.
(u) In cap. *Prætorum*, cap. 20. n. 20.
(v) In leg. 4. tit. 1. lib. 3. *Ordin. in glos.*

sex tantum partibus concluditur: pro quarum omnium elucidatione nonnulla præcludia erunt præmittenda.

EX PRIMO PRÆLUDIO.

S U M M A R I A.

1 Jurisdictio Ecclesiastica Lege Evangelica mandata fuit Petro, & ejus Successoribus.

2 Jurisdictio Ecclesiastica à Pontificibus est commissa propriis Prælatibus inferioribus privative; ita ut unus Prælatum non possit de alterius subditio cognoscere.

3 Episcopus, sicut non potest alterius subditum ordinare, ita neque judicare.

4 Episcopus quilibet est Superior in sua Diocesi, & Ordinariam habet jurisdictionem, & in quibus casibus, & contra quas personas eam exercere possit, traditur.

5 Prælati inferiores Episcopis possunt ex consuetudine, vel privilegio habere jurisdictionem Ordinariam in Diocesis Episcoporum.

6 Sacerdos habens curam animarum, non habet potestatem excommunicandi suos Parochianos, nisi ex consuetudine sibi competat.

7 Causa Ecclesiastica possunt tractari coram Judicibus Ordinum Militiarum D. Jacobi, Alcantara, & Calatrava.

8 Causæ matrimoniales, & criminales propter earum gravitatem solis Episcopis reservantur, & inferioribus Judicibus interdiciuntur, exceptis Judicibus dicarum Ordinum.

9 Jurisdictio inferioribus Episcopo competens, competit tantum cumulativè, non etiam privativè, & idèd erit locus preventioni.

10 Episcopus potest absolvere excommunicatum ab inferiori jurisdictionem habente.

11 Episcopus servare debet jurisdictionem suis Subditis competentem.

12 Intellectus ad text. in cap. Cum ab Ecclesiariis, de Offic. Ordin.

13 Intellectus regula leg. Non dubium, Cod. de Legib.

14 Archiepiscopus non habet jurisdictionem Ordinariam in Subditis Episcoporum Suffraganeorum, nisi per appellationem causa eorum ad ipsam devolvantur, & in aliis casibus exceptis.

(a) Ut constat Matth. cap. 16. & Joan. cap. fin.

(b) Et in cap. *Si Imperator*, & ibi gloss. verb. *Discuti* 96. Distinct. & text. in cap. *Continua* 11. quæst. 1. & in cap. *Finis* 12. quæst. 1. & in cap. *Quoniam*, & ibi gloss. verb. *Et ipsarum*, & verb. *Divina*, de *Conf.* lib. 6. & tradunt communiter omnes ex Covarr. in Pract. Quæst. cap. 3. n. 1. & Victoria in Relect. de *Potest. Eccles.* in fin. & Rol. a

15 Archiepiscopus habet jurisdictionem in suos Episcopos Suffraganeos.

16 Cui plus competit, & quod minus est competere debet.

17 Ordo Ecclesiasticus pervertitur, si unicuique sua jurisdictio non observetur.

18 Intellectus ad text. in cap. 2. 9. quæst. 3.

19 Archiepiscopus qualiter intelligatur habere jurisdictionem in sua Provincia.

20 Archiepiscopus non potest constituitur Officialium Foranum in Diocesis suorum Suffraganeorum, ad cognoscendum de causis per appellationem ad eum devolutis, nisi ex consuetudine hoc jus acquisierit, ut habet Compostellanus in Diocesi Salmantina.

21 Praxis, quæ observatur in Diocesi Salmantina circa causas per appellationem ad Compostellanus delatas, qualiter procedat.

PRIMUM PRÆLUDIUM.

DE JURISDICTIONE ECCLESIASTICÆ.

1. Primò erit præmittendum, Ecclesiasticam Jurisdictionem Lege Evangelica mandatam esse B. Petro, & ejus Successoribus, (a) 2. & à Pontificibus commissam esse propriis Prælatibus inferioribus privative, omnibus aliis exclusis; ita quòd unus Prælatum non possit de subditio alterius Prælati cognoscere, juxta text. in cap. *Ita dominus* 19. Distinct. (b) & probatur in cap. *Nallus* II. 9. quæst. 2. ubi concluditur, quòd sicut Episcopus non potest alterius subditum ordinare, ita neque judicare, ac ideo in Concilio Tridentino (c) prohibetur Episcopi in alterius Diocesi sine expressa proprii Episcopi licentia Pontificalia exercere.

4. Quilibet enim Episcopus in sua Diocesi Superior est, & jurisdictionem Ordinariam habet, (d) Quocirca in sua Diocesi inquirere, & punire potest adulteria, & reliqua scelera suorum subditorum, nedum Clericorum, verumetiam Laicorum, quando essent merè Ecclesiastica, vel mixti fori, vel quando cognosceret ad penitentiam imponendam, & peccatum prohibendum per denunciationem Evangelicam, vel quando delictum esset notorium: tunc enim propter negligentiam Sæcularis Judicis poterit Episcopus cognoscere, ut probat text. sic accipiendus, in dict. cap. 1. de *Offic. Ord.* (e)

(a) Sess. 6. de *Reform.* cap. 5. & Sess. 14. de *Reform.* cap. 2.

(b) Ut probat text. in cap. de *Persona* 11. quæst. 1.

(c) Quem in hunc sensum intelligunt ibi Panorm. n. 6. Imol. n. 5. Barb. n. 66. & Alciat. n. 19.